

Bescherm marter buiten om overlast binnen te voorkomen

Kwam de beschermde steenmarter begin jaren tachtig alleen in Oost-Nederland voor, nu maakt het beestje een snelle opmars richting het westen en neemt de overlast toe. Met name binnenshuis. Om marters buiten te houden is het zaak dat gemeenten in het openbaar groen geschikte marterverblijven bouwen.

Tekst Jacqueline van Welten | Beeld Buiten-Beeld, Beate Ludwig

Een steenmarter met jongen? Dat is „een circustent“, zegt faunadeskundige Marko Sinke van Loo Plan in De Steeg. „De moeder sleept prooidieren aan en de kinderen trekken die met groot kabaal uit elkaar. De een lust dit niet, de ander dat. Dus die resten gaan rotten, je krijgt maden, het gaat stinken. Als je dat onder je dak hebt, heb je daar zeker last van.“

Dichte Cotoneaster

Loo Plan neemt onder andere voor de gemeente Rheden klachten over steenmarters in behandeling. Het aantal meldingen groeit. „In 2010 kregen we nog maar één martermelding, in 2011 vijf, in 2012 twaalf en nu in mei van dit jaar ziltten we al op vijf“, aldus Sinke. De dieren zijn schuw, maar leven wel graag in de nabijheid van mensen. De jongen worden binnen geboren: bijvoorbeeld in holtes onder dakbeschotten van huizen. Vanaf half juni gaan ze mee naar buiten op jacht. Overdag verblijven ze in goed verstopte schuilplaatsen. „Het gebeurt wel eens dat een medewerker van een groendienst overdag een slapende steenmarter wakker maakt“, weet onderzoeker Gerard Müskens van Alterra Wageningen. Tijdens het snoeien van een dichte Cotoneaster of een oude Taxus-haag.

Naar schatting leven in Nederland nu zo'n 10.000 steenmarters, weet de onderzoeker die al vanaf 1980 het dier bestudeert. Ze waren toen zeldzaam en werden alleen gesignaleerd in Oost-Nederland. „De vraag was: wat kunnen we doen om de steenmarter te behouden? Inmiddels is hun aantal zodanig toegenomen dat de vraag nu is: wat kunnen we doen om ze buitenshuis te houden?“

Doden of vangen is in ieder geval geen optie. De steenmarter wordt beschermd door de Flora- en faunawet. Bovendien heeft doden of vangen geen zin, weet Müskens. „Binnen een dag of vier is zo'n lege verblijfplaats overgenomen door een andere steenmarter. Door geursporen weten ze precies waar ze zijn moeten.“

Volgens Müskens gaat het erom een evenwicht te vinden. Steenmarters zijn territoriale dieren: een vrouwtje heeft 10 tot 150 ha nodig, een mannetje 40 tot 350 ha, afhankelijk van het gebied. „Zolang er nog ruimte is krijgt een steenmarter één keer per jaar een nest met twee tot drie jongen. Maar als een gebied 'vol' is slaan ze een keer over. Dat reguleert zichzelf.“ Het neemt niet weg dat steenmarters voor overlast zorgen. Klachten over schade aan daken, stank, gestommel in huis en stukgebeten kabels en slangen van auto's komen het meest voor.

Maatregelen

Sinds 2002 zijn gemeenten verplicht een meldpunt te hebben voor steenmarterklachten. Hoe daarna de klacht wordt afgehandeld verschilt per gemeente. Sommige laten zelf een ambtenaar een steenmartercursus volgen bij het Kenniscentrum Dierplagen (KAD) in Wageningen. Andere stellen alleen een meldpunt in waarna de klachtenafhandeling wordt uitgevoerd door een extern bureau.

De gemeente Rheden koos in dit geval voor Loo Plan. Sinke: „Wanneer het gaat om een melding van een mannetje dan sluiten we, indien daarvoor vergunning is verleend en zodra het beest buiten is, de toegang tot het gebouw waarin het dier huist, af. Gaat het om een vrouwtje

Hoe natuurlijker de omgeving, hoe minder overlast je hebt van steenmarters. Voer snoeihout niet af, het vormt potentiële schuilplekken voor marters én egels.

met jongen, dan moet je wachten totdat de jongen groot genoeg zijn en meegaan op jacht.“ Behalve het barricaderen van de toegang is het van belang om de route van de marter naar zijn rustplaats in kaart te brengen en die te verstoren. Eventueel kan een boom, pergola of bruidssluier (*Fallopia auberitii*) worden weggehaald of kunnen hindernissen (bijvoorbeeld een kraag rond een boomstam) worden aangebracht.

Volgens Müskens heeft het daarnaast zin om leefplekken in het openbaar groen voor de steenmarter te bouwen (zie kader), zoals de gemeente Doetinchem heeft gedaan. „Je geeft de steenmarter een alternatief om in te verblijven, waarmee je de druk op de plekken binnenshuis verlicht. En wellicht kan je ook nog iets met de aanplant doen. Vaak geldt: hoe natuurlijker de omgeving, hoe minder overlast je hebt.“ Müskens raadt aan bij het snoeien de takken niet af te voeren, maar op hopen te laten liggen als beschutting. Tevens is voldoende voedsel een voorwaarde. Steenmarters eten niet alleen muizen en jonge ratten, maar ook vruchten, bijvoorbeeld appels, kersen of de bessen van Amerikaanse vogelkers.

Om overlast snel af te handelen konden gemeenten tot 2010 een ontheffing

aanvragen bij de provincie. Sinds 2011 is die mogelijkheid er niet meer. Gemeenten moeten nu eerst de steenmarterpopulatie inventariseren en een beheerplan maken om ontheffing te krijgen. „Dat is kostbaar en vergt tijd“, vindt Sinke. „Wanneer ik nu een melding krijg, kan ik de klager melden dat ik misschien, als het meezit, na vier weken wat kan doen.“ Sinke is bang dat mensen zelf maatregelen gaan treffen. Ook zullen gemeenten die maar weinig klachten over steenmarters krijgen, niet willen investeren in het maken van een beheerplan, denkt hij. „Bij een klacht zeggen die gemeenten

dan direct: stop de gaten maar dicht. Dat mag niet, je bent als gemeente verkeerd bezig, maar het gebeurt wel.“

Om te voorkomen dat gemeenten en burgers ad hoc oplossingen treffen tegen overlast van steenmarters zou Sinke graag zien dat gemeenten opnieuw snel een generieke ontheffing kunnen aanvragen die niet alleen voor een gemeente geldt, maar voor een hele regio of provincie. „Dat is goedkoper en zou een goede overbruggingsregeling zijn in afwachting van de nieuwe natuurwet waarvoor de steenmarter op de nominatie staat om zijn beschermde status te verliezen.“ <

Een marterverblijf aanleggen

Wanneer de omgeving geschikt is voor marters kun je door de bouw van een marter-takkenhoop de kans verkleinen dat de steenmarter zijn intrek neemt in huis. De takkenhoop wordt aangelegd met 9 stoeptegels als vloer, muurtjes van baksteen (2 tot 3 bakstenen hoog) en 9 stoeptegels als plafond. Daarbovenop komt een laag van minimaal 0,5 tot 1 m takken of snoeiafval (blad, stro, en dergelijke). Drie of minimaal

twee in-/uitgangen kunnen in de muurtjes worden uitgespaard. De takkenhoop moet droog zijn, vrij zijn van tocht en in een rustige omgeving liggen. Door op en om het huisje begroeiing aan te planten, wordt het marterverblijf in de omgeving opgenomen.

Bron: Brochure Steenmarters in en om het huis, een uitgave van Stichting Landschapsbeheer Gelderland

Een marter-takkenhoop getekend door Renée Müskens, afkomstig uit de brochure 'Steenmarters' van Landschapsbeheer Gelderland.